

DE PROLOGO

seu Præfatione.

NIPSO MOX VESTIBULO Apologiae Architectus Illyricus suum ingenium patefacit, dum tria luculenta mēdacia authori confutationis statim affingit impudenter.

Aduersarius, iniquus, in ipsa statim præfatione, de officio magistratus in rebus ecclesiasticis agens, vult magistratum esse satellitem pontificū in exequendis ipsorum decretis ac mandatis, & tantum licetorem & carnificem pontificum: qui protinus vt illi inuunt, stringat gladium contra quemcunq; illi modo iusserint. Itaq; contra omne diuinum simul & humanum ius & fas molitur & fabricat confutationis architectus extremam seruitutem magistratui & ecclesie, dum soli anticristo, vt pote Romano pontifici, eiusq; parasitis, omne iudiciū & regimen adscribit, & magistratum vult tantum licetorem & carnificem esse.

Vult Magistratum esse satellitem Pontificis in exe-

Triamēdacia in ipso exordio Apologiae. Primum mendacium.

2. Mendacium.

Vult

3. *Mens daciū.* Vult sine omni plane iudicio magistratum exequi quicquid vel Pontifici, vel coniurati eius Episcopi de creuerint: & ab omni plane iudicio de religione Magistratum arcet.

Refutatio mens daciū.

Aug. epistola. 50. lib. 2. contra Gaudent. epistolam, contra Creticonium Gratianū lib. 3. ca. 51

Cum his sententiis conferat quæso pius lector & veritatis amans, nostras de officio magistratus in causis ecclesiasticis sententiis, & perspiciat, atque etiam odisse incipiat impudentissima calumniatoris mendacia. Primum enim ostendo in cōfutatione per Diui Augustini sententias, iam olim contra hereticos imploratum esse pro ecclesia secularium potestatum subsidium & præsidium, atque eam implorationem ab Augustino contra cōtradiçtores Donatistas defensam esse: Atqui Pontifices & Episcopos implorare religiosorum principum auxilium contra hæreticos, an hoc est Pontifices & Episcopos habere religiosos Principes pro suis satellitibus & tortoribus? Deinde ostendo per easdem Augustini sententias, Ad curam & officium pertinere potestatum secularium non solum pro pace & tranquillitate politica, sed etiam pro religione, leges iustas sancire. Quis vero sanus dicat, eum qui magistratus munus tam præclarum esse scribit, magistratum facere carnificem, listorem & tortorem Ecclesiæ sanctissimorum Pontificum & Episcoporum?

Postremo, Refutatis duabus de officio magistratus sententiis extremis, hanc esse meam senten-

sententiam difertis verbis expono. Illi soli recte sentire de magistratus officio censendi sunt, qui temperata & moderata sententia, non solius humanæ societatis & tranquillitatis, sed etiam diuinæ religionis curam hæcenus magistratibus tribuunt, vt rectam & synceram de religione doctrinam religiose suscipientes, studiose defendant, tueantur & propagent: leges ad eam conseruandam & stabiliendam sanciendo, & quæ contra eam sunt seuerè prohibendo & vindicando. Porro quenam sit syncera & recta pietatis doctrina, id ab ijs sollicitè perquirant quos Christus Ecclesiæ suæ præposuit vsque ad finem seculorum pastores, doctores, gubernatores, & rectores Ecclesiæ. Et postea infero: Si igitur suo vtraque potestas munere contenta, Ecclesiastica quidem regat Ecclesiã verbo synceræ doctrinæ, sacramentorum administratione, idoneorum ministrorum institutione, legum ad ordinis publici in Ecclesia conseruationem & charitatis ædificationem sanctione, & denique pœnis spiritualibus contumaces coercendo: Potestas verò politica, pacem & tranquillitatem in societate humana, legitimis sanctionibus procurando, idque potissimum eo fine, vt doctrina religionis doceri & propagari commodè possit in Ecclesia, & perturbatores seuerè puniendo, denique religionis diuinæ doctrinam religiose ac studiose tuendo, constabit in Ecclesia Christi pulcherrimus ordo.

Atque hanc sententiam postea, exemplis tum
regum

regum in scriptura sacra commendatorū, tum religiosissimorum imperatorum, Theodosii & Martiani comprobo. Obsecro te Christiane Lector, vt syncerè iudices, an qui sic de magistratu sentit, eum listorem, tortorem & carnificem pontificum faciat.

2. *Mens daciij confutatio.* Iam quod dicit me scripsisse Magistratum satellitem esse sacrorū pontificum in exequentis mandatis & iussis eorum siue iustis siue iniustis, tam impudens est & luculentum mendacium, vt refutatione indignum sit: haud quidem ignoro quid sibi velit dum hæc audet scribere: Sed prius demonstrare debebat doctrinam & mandata Pontificū, quibus obsequenter catholici assentimur & obtēperamus, veræ & Christianæ doctrinæ, Christiq; iussis contrariam esse.

3. *Mens daciij confutatio.* Postremò, quod tertio loco adfingit: quod scribam magistratum sine omni plane iudicio debere pontificum mandata exequi, quodque eum arceam ab omni plane iudicio & cognitione de religione, paulo prolixius tractandum est & refutādum. Nam in eo consistit præcipua reprehensio, sed inutilis prorsus & calumniosa.

Scripsi quidem, perniciose de magistratus officio sentire, qui ad magistratus pertinere docent, cognitionem & iudicium de causis religionis, inspectionem & emendationem ecclesiarum, curā doctrinæ quæ in ecclesia tradatur, ministrorum vocationem & (vt summatim dicatur) ecclesiæ gubernationem. Eamq; doctrinam,

nam, præterquam quod turpiter cõmiscet potestatem ecclesiasticam & ciuilem, earumque functiones confundit, doctrinæ Spiritus sancti tam in propheticis quàm apostolicis literis traditæ aduerlari. Testimonia quoque tam ex Prophetis quàm ex Apostolicis literis ascriptis: Leuitici 10. Deuteronomii 17. & 21. 2. Paralip. 17. & 19. Ezechielis 44. Aggæi 2. Malach. 2. 1. Corint. 12. Ephes. 4. Actor. 20. & 15. Et postea Ambrosii quoque illustres sententias subieci.

Aduersus hæc Illyricus dissimulato callidè & fraudulenter controuersis statu multas scripturas coaceruat, quibus ostendat, Non solum magistratui, sed etiã cuilibet è plebe Christiana esse nõ solum permissum, sed etiam mandatum aliquod de religione iudicium. Ac proinde me seductorem, facere ex Christianis hominibus brutas pecudes, utpote quibus non liceat in occurrentibus controuersis verum à falso diiudicare, & summam tyrannidem antichristo, & extremam seruitutem magistratui ac ecclesiæ contra omne diuinum simul & humanum ius moliri me & fabricare, dum illi soli, eiusque parasitis omne iudicium & regimen adscribo.

Sed considerato vero controuersis statu, non est difficile has nebulas & fumos, quos aduersarius imperiti lectoris oculis obijcit, dispellere.

Non itaque quæritur hic: an magistratus tãquam brutæ pecudes, sint arcendi ab omni cognitione, & ab omni prorsus iudicio doctrinæ de religione: debent enim summam Christianæ reli-

religionis habere probè cognitam, & præcipua religionis capita, quæ in Ecclesia palam prædicantur, docentur, & traduntur, probetenerere: & per eam cognitionem diiudicare veram doctrinam, & à falsa discernere: videlicet quum Illyricus & collegæ ipsius in Ecclesiam celeberrimam emporij Antuerpiensis irrepserût, & suam prauam doctrinam proponere cœperunt, debuit magistratus pius & Catholicus, cum palam intelligeret eam doctrinam quæ à nouitijs doctoribus inferebatur, contrariam esse, doctrinæ quam antea didicerat ac tenuerat, & quam sciebat solenniter in Ecclesia prædicari & tradi, & semper prædicatam & traditam fuisse, tanquam aliud Euangelium, & contrarium vero Euangelio, nouam eorum doctrinam anathematizare, & iuxta doctrinam apostoli Pauli, ministris illis aliud Euangelium annunciantibus, quàm initio acceperat, anathema dicere. Quoties, inquit Origenes, Ecclesiarum magistri, scilicet nouicij, canonicas proferunt scripturas, & aliter docent quàm habet definitio Ecclesiasticæ traditionis, nos illis credere non debemus, nec exire à paterna & Ecclesiastica traditione. Neq; aliter vnquam credere, nisi quemadmodum per successorem Ecclesiæ Dei tradiderunt nobis. Et pulchrè Vincentius Lirinensis: Quidquid nouum aut inauditum, hoc est, ei quod prius traditum est contrarium, induci senseris, id non ad religionem, sed ad tentationem potius pertinere ne dubites.

Hanc

Ad Gal. 1.

Homilia
29. in
Marth.

Vincētius
Lirinēsis.

Hanc itaque de religione cognitionem, hoc de recta doctrina iudicium nemo aut magistratui, aut multitudini Ecclesiæ adimit, imò hanc cognitionem & iudicium scripturæ ab aduersario propositæ mandant, & indicant, per quam vitare & repudiare falsam doctrinam possint & debeant.

Cùm enim toties in scripturis homines iubentur audire & custodire verbum Dei, scrutari scripturas, videre quid & quomodo audiant, credere verbo Dei, audire & sequi vnicum pastorem & magistrum, cauere à pseudoprophetis & eorum fermento, & denique anathematizare diuersa à vero Euangelia simul cum ipsorum Euangeliorum Pseudomagistris: à cognitione quæ ad hoc præstandum est necessaria, haud quaquam pius magistratus & pia Ecclesia excludenda est: & per hanc cognitionem de ministris seductoribus coram multitudine & cœtu Ecclesiæ litigantibus, & antiquam Catholicorum ministrorum doctrinam tanquam erroneam accusantibus, certum iudicium ferre quòd sint lupi veniētes sub ouium vestimentis.

Quod autem huc adfert Aduersarius, pueros quoque lactentes, & infimum vulgus, atque aded mulierculas diuina voluntate, imò & mādato compulsos cognoscere cœlestem veritatem, audire veram vocem filij Dei, & alienam detestari & damnare, & assentiri Baptistæ & Christo contra pontificum & Phariseorum errores: eam sane cœlestis veritatis cognitionem

Deuter. 6.
Ioan. 5.
Ioan. 10.
Matth. 7.
Marc. 8.
Galat. 1.

Psal. 8.
Matth. 21.
Ioan. 10.
1. Ioan. 4.

& confessionem manifestissimum est non proprio puerorum aut infimi vulgi iudicio & diiudicationi ascribendam esse, sed dono celestis patris, eam fidem & confessionem mentibus puerorum & vulgi donantis & inspirantis, iuxta oraculum diuinum. Nunquam, inquit Christus, legistis: Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?

1. Cor. 14.

Quod iterum adducit Aduersarius testimonium Pauli præcipientis vt vnus aut alter loquatur, & cæteri diiudicent, vt per illud ostendat ad Ecclesiam vniuersam pertinere diiudicationem doctrinæ, perperam & fraudulenter citat Apostoli sententiam, vt in relatiuo (Cæteri) fraudem fruatur. Nō enim Apostolus aliquid statuit de vno aut altero loquentibus in Ecclesia, sed sigillatim & diserte de prophetis loquitur: Prophetę autem duo aut tres dicant, & cæteri diiudicent. Vbi manifestissimum est Apostolum de Prophetis qui multi erant constituisse, vt ordinis gratia & confusionis vitandę, duo tantum aut tres dicerēt, ac cæteri prophetę diiudicarent quod duo illi aut tres adferbant. Non igitur promiscuę multitudini, sed tantum prophetis, diiudicationem eo loco tribuit. quod ex subiecta sententia clarissimum est. Potestis enim omnes, inquit, per singulos prophetare, vt omnes discant, vt vobis ordine prophetantibus & scripturas explanantibus, tota Ecclesia discat & admoneatur.

Rurfus quod contendit Aduersarius: Spiritum

ttum sanctum dari omnibus Christianis qui inducat eos in omnem veritatem, ut scilicet inter verum & falsum diiudicare valeant: perperam accipit verba Christi: Mittam Spiritum sanctum ad vos, & ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem: dum refert ea ad totam credentium multitudinem, cum ex ipsis circumstantiis textus, sit euidentissimum eam promissionem ad solos Apostolos pertinere. de quibus diserte dicit: Habeo adhuc multa vobis dicere, sed non potestis portare modò. Quanquam tamen et hoc verum est, quod veritas à Spiritu sancto accepta, per Apostolos, eorumque successores ad vniuersam Ecclesiam propaganda et traducenda erat. Sicut ad Petrum dixit Christus: Ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

Ioan. 16.

Luc. 22.

Ad hanc quoque cognitionis speciem & modum pertinet oraculum illud Spiritus sancti: Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: seruite Domino in timore. Non enim præcipit his verbis Spiritus sanctus ut Reges magistros se interpretes & indices doctrinæ de religione constituât, sed ut curent doctrinam veram cognitam habere, per quam & politicam pacem conseruare, & iustitiam administrare, & religionem veram iustis & legitimis sanctionibus defendere ac tueri possint. Quam cognitionem cum tota Ecclesia, ex Ecclesiastica prædicatione & traditione cogni-

tā habere debeat, multo magis Reges qui præfident multitudini, eam cognitā habere debent.

Ex quo perspicere potest Lector calumniam & malitiam Illyrici, dum scribit: Me non advertere quid dicam, dum iuxta oraculum Spiritus sancti, ostendo magistratum debere leges condere pro veritate contra errores, & tamen adimo ei diiudicationem veri à falso. Manifestè enim pugnant, leges condere pro veritate contra errores, & non diiudicare inter errores & veritatem. Perspicit enim Lector non omnem cognitionem veri & falsi in causis religionis, nec omnem diiudicationem veritatis à falsitate regibus, sicut nec toti Ecclesiæ, adimi, vt cauillator iste scribere non veretur: sed tantum officium, munus & authoritatem controverfias illas, quæ plerunque in causis religionis exoriri solent, definiendi & diiudicandi. De qua cognitione & diiudicatione iam dicendū est, in qua positus huius controverfise verus status est.

Is igitur hic est, vtrum ad officiū & functionem magistratus aut potestatis secularis pertineat, de controverfisis quæ in religionis causis exoriri solent, definire, decernere, & verū à falso diiudicare: & vtrum in definiendis, illis ac diiudicandis sit magistratus secularis adhibendus. Exortæ sunt exempli causa per Lutheri & discipulorum eius improbitatem quæstiones in Ecclesia plurimæ: Qua ratione iustificatur homo coram Deo: An operibus iustificari potest homo coram Deo: An opera renatorum & iustifi-

iustificatorum, quæ Spiritus sanctus pronunciat
 bona esse, sint semper contaminata aliqua labe
 peccati, propter carnem homini mortali sem-
 per adherentem: An concupiscentia quæ in ba-
 ptizatis reliqua est, sit veri nominis peccatum:
 An utraque species sit omnibus dispensanda ex
 præcepto diuino: An in Eucharistiæ cōsecratione
 sit vera oblatio. & similes quamplurimæ. Et
 in contentione adducuntur scripturarum testi-
 monia ab utraque parte. sed de vera oraculo-
 rum diuinorum propositorum explicatione &
 sensu controuersia est. Hoc itaque quæritur,
 utrum ad principum & regum munus & fun-
 ctionem pertineat, ut tanquam iudices de ve-
 ro scripturarum sensu pronuncient & definiât:
 & verus scripturarum sensus ab eis sit expe-
 ctandus & requirendus, aut certe in vero scri-
 pturarum sensu perquirêdo illi sint adhibendi.
 Nos satis copiose & solide in Prologo ostendi-
 mus, scripturas tam propheticas quàm aposto-
 licas disertè & constanter docere, hoc munus,
 hanc authoritatem, hanc functionem ad sacer-
 dotalem authoritatem, ad episcopos, presby-
 teros, & sacerdotes propriè pertinere. Addidi-
 mus quoque; praxim semper in Ecclesia ab ipso
 Ecclesiæ exordio in ea re vsitatam: adeoque
 illam in Ecclesia quæstionem de religione ad
 Apostolos & Presbyteros in Hierusalem agen-
 tes à Paulo relata[m] esse. Postremò, firmis &
 idoneis testimonijs ostêdimus, religiosos Prin-
 cipes, Martianum, Theodosium, hanc functio-

nem et cognitionem ipsis nunquam usurpasse, sed ea quæ ab episcopis et sacerdotibus in concilijs definita essent, religiose amplexos esse, & subditos populos obseruanda et tenenda publicis sanctionibus mandasse: Cunctos populos, (ait Theodosius) quos clementiæ nostræ regis imperium, in tali volumus religione versari, quam diuinum Petrum apostolum tradidisse Romanis religio vsq; adhuc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret. & post pauca: Hanc legem sequentes, Christianorum Catholicorum nomen iubemus amplecti: reliquos verò dementes, vœsanosque iudicantes, hæretici dogmatis infamiam sustinere, diuina primum vindicta, post etiam motus animi nostri quæ ex cœlesti arbitrio sumpturimus, vltione plectendos. Et cum ad Ephesinum concilium suo loco Candidianum mitteret: Deputatus est, inquit, Candidianus à nobis magnificus comes strenuorù domesticorum transire vsque ad sanctissimam Synodum vestram: at in nullo quidem, quæ faciendæ sunt de pijs dogmatibus quæstiones, cõmunicare. Illicitum est enim eum qui non sit ex ordine sanctissimorum episcoporum, ecclesiasticis immisceri tractatibus.

Theodosius Augustus.
Libro 9. cap 7. historiae tripartitæ.
Codice de summa Trinitate & fide Catholica titulo 4.

Eusg, lib, 1. cap. 4.

Martianus Augustus.

Martianus quoq; Augustus ad Leonem pontificem Romanum de concilio Chalcedonensi: Nos, inquit, ad confirmandam fidem, non ad ostendendam virtutem, exemplo imperatoris Constantini, adesse Synodo cogitauimus, ne in posterum

sterum multitudo populi institutionibus prauis attracta inueniatur dissentiens. Et post conclusionem concilij legem tulit in hæc verba: Tandem, inquit, aliquando quod summis votis atque studijs optabamus euenit. Remota est de orthodoxa Catholicorum lege contentio, et discors populorum contentio in vnam sententiam concordiamque conuenit. E diuersis enim prouincijs religiosissimi sacerdotes Chalcodoniam conuenerunt iuxta nostra præcepta, & quid obseruari in religione debeat, perspicua definitione docuerunt. Cesset igitur iam profana contentio. Nam verè impius atque sacrilegus est, qui post tot sacerdotum sententiam, opinioni suæ aliquid tractandum relinquit. Extrema quippe dementia est, in medio & perspicuo die commentitium lumen inquirere. Quisquis enim post veritatem repertam aliquid vltèrius discutit, mendacium querit. Nemo itaque; vel clericus, vel militaris, vel alterius cuiuslibet conditionis, de fide Christiana, publicè turbis adunatis & aduenientibus, tractare conetur imposterum, ex hoc tumultus & perfidię occasionem requirens. & post pauca subditur: In contemptores huius legis pœna non deerit, &c.

De Valentiniano quoque imperatore scribit Zosomenus, cum per episcopum Hypacianum verbis episcoporum fuisset rogatus, vt episcopis ad corrigendum dogma conuenire permitteret, sic eum respondisse: Mihi qui sum in sorte plebis, fas non est talia cūriolius perscrutari.

B iij Sacer-

Actione 3
Valerianus lib. 6.
cap. 7. Ecclesiasticæ
historiæ.

Valentinianus lib. 6. cap. 7. Ecclesiasticæ
historiæ.

Sacerdotes quibus ista curæ sunt , inter seipfos quocunque loco voluerint conueniant.

Epistola
166. & 48

Et scribit Augustinus , quòd cum Donatise causam Ceciliani ad Imperatorem Constantinum detulissent , non fuerit ausus de causa Episcopi iudicare , sed eam discutiendam & definiendam Episcopis delegauerit : quod & factum est in vrbe Roma , Præsidente Melchiade Episcopo illius ecclesie , cù multis collegis suis. Et

Lib. 10. hi
sto. Eccle.
cap. 2.

quid Constantinū scribat Rufinus , in causis Episcoporum , in Synodo Nicæna ad se delatis respondisse , cognoscere licet ex historia Ecclesiastica.

Iustinianus
imperator.

Postremò , Iustinianus Imperator hanc edidit constitutionem , quæ in actis quinte synodi reperitur. Rem , inquit , non insolitam imperio & nos facientes ad præsentem venimus legem.

Quoties enim sacerdotum sententia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit , quemadmodum Nestorium , Eutychem , Macedonium , Arrium & Eunomium , ac quosdam alios ad iniquitatē non minores illis : toties imperium eiusdem sententiæ & ordinationis cum sacerdotum auctoritate fuit. Et plurimæ extant epistolæ , quibus sanctissimus ille Pontifex &

Leo pontifex
maximus.

eruditissimus Leo primus adhortatur Augustos , Theodosium & Martianum , ut sua auctoritate synodi Chalcedonenfis constitutiones per vniuersas Christiani orbis ecclesias suis sanctionibus confirment. Grauiissime quoque & verissime scripsit ad Augustam Pulcheriam : Res humanas aliter tutas esse non posse , nisi

quæ

quæ ad diuinam confessionem pertinent & regia & sacerdotalis defendat authoritas.

Hæc aliquanto prolixius descripsi, vt clarissimè cernat lector, vanissimas esse cauillationes Illyrici: magistratus, reges & principes haberi à nobis pro licitoribus, satellitibus & carnificibus, quando ad tuendâ & confirmandâ pontificum & sacerdotum doctrinam in concilijs legitimis constitutam, legitimis sanctionibus auctoritatem suam conferunt, & ad eam conferendam ab eis implorantur & requiruntur: & quando doctrinam in legitimis synodis ab episcopis constitutam & definitam, religiose & obedienter amplectuntur & suscipiunt. Et vt hoc quoque manifestè perspiciat, nunquam religiosos imperatores sibi vsurpasse auctoritatem & functionem de causis religionis quæ in disputationem & quæstionem per hæreticos adductæ sunt, definiendi aut pronuntiandi: sane aliter olim religiosi imperatores & principes instituti sunt, quàm nunc seditiosus aduersarius principes instituire conatur. Sed animaduertat & consideret diligenter lector callidum eius concilium. Non enim quando de religionis causis conuentus apud eos habentur, principes, reges & magistratus adhibent, qui simul cum eis de religione perquirant: sed primum ipsi inter se communicato concilio aliquid certi constituunt, quod postea imperitis magistratibus persuadent esse Euangelicum: vt si forte aduersus eorum impia decreta Catholici quæstionem

*Callidū
Illyrici
& collegarū
con
silium.*

moueant, irretitum teneant magistratum ad suæ impietatis confirmationem, quem tum in concilium adhibitum, non aliter quàm ab eis edoctus est, pronunciatum cognoscunt. Sed aduersus firma & solida fundaméta nostræ sententiæ quid obijciat aduersarius, audiamus.

*Cauiilas
tio lly
rici.*

Scripturas quæ tum ex Prophetis, tum ex Euangelicis literis, ac testimonia quæ ex patribus & historijs probatis proposita sunt, ne attingit quidem, sed sententiam quandam Nicolai primi pontificis ex epistola ad Michaelem imperatorem opponit:

96. distin
ctiõne.

Cõsulatur, inquit, vel ipsorũ propriũ ius, quod disertè adfirmat, cognitionem controuersiarum religionis ad omnes pertinere. Sic enim, inquit, Nicolaus pontifex, vnus ex recentioribus, de ista quæstione pronunciat: Vbinam legistis, Imperatores antecessores vestros Synodalibus cõuentionibus interfuisse? Nisi forte in quibusdam, vbi de fide tractatum est, quæ vniuersalis est, quæ omnium communis est: quæ non solum ad clericos, verũ etiam ad laicos, & ad omnes omnino pertinet Christianos. En audis, inquit, quod etiam in concilij iudicio laici esse debeant: quòdque ad eos quoque cognitio religionis pertineat.

*Confutatio
tio cauil
lationis.*

Sed certa & solida responso est, falsum esse quod Nicolaus Pontifex cognitionem religionis, & diiudicationem controuersiarum de religione imperatoribus, aut omnibus omnino Christianis (nam generalis eius sententia ad omnes Christianos aperte pertinet) tribuat, sed hoc tantum dicit: Synodalibus cõuentibus imperatores interfuisse, vbi de fide tractatum est, quæ

quæ omnibus cõmunis est. Et ipsam epistolam Nicolai ad imperatorem Michaelē, et eius scribendæ occasionem diligentius consideranti constare facile potest, id tantum scribere Nicolaum, quod in causa fidei quæ omnibus communis est, tractanda, possint præsentēs esse & laici, præsertim Reges & Imperatores: Quemadmodū Constantinus Magnus Nicenæ synodo, & Martianus Chalcedonensi, & postea Constantinus sextæ synodo interfuisse leguntur: non tamen tanquam cognitores et iudices. In causis verò criminationum aduersus sanctos episcopos, non debere præsentēs esse imperatores vel laicos. Agit enim Nicolaus in ea epistola de criminibus Ignatio episcopo sanctissimo Alexadrino ab ambitioso Photio obiectis: & arguit Michaelē, quòd causam criminationum illarū, fauens Photio, sibi vsurparet. Cuius causę cognitioni ne præsentem quidem se exhibere debebat, exemplo Constātini magni, & Theodosij, qui huiusmodi criminationū cognitionem vltro ipsis delatam reijcere ad Ecclesiasticos indices solebant.

Et qua fronte quæso citat ex distinctione xcvj. epistolam Nicolai, ad confirmationem suę sententię, cū in eadem distinctione extēt testimonia nō pauca, quæ deprauationem eius manifestē conuellunt. Sicuti in Martiani imperatoris sententijs quę in ea distinctione citantur, licet cernere.

Adducit præterea Gratiani sententiam de electio-

Panormi-
tan^o de ele
ctione. ca.
signif.

Gerson.
par. 1 de
examina
tione do-
ctrinacō-
fid. 5.

electione, cap. Significasti, & Gersonis, dicentiū:
In concilio plus est credendum simplici laico
scripturam proferenti, quàm toti concilio ea
destituto. Licet igitur interesse synodis, &, si
verbum Dei proferant, totus reliquus cœtus
audire debeat.

Respondemus, licere quidem laicis, si quid
habeant quod proponant in concilio, id pro-
ponere: etsi quid quod sit alicuius momenti,
vel etiam scripturam aliquam adferant, quæ
ad propositam quæstionem pertineat, debere
reliquum cœtum eos benignè audire: sed quic-
quid adferunt laici, hoc sacerdotibus & episco-
pis, legitimis Ecclesiasticarum controuersiarum
iudicibus subijcere debent, nec sibi vsurpare
definiendi aut pronuciandi authoritatem. Et
scripturæ quoque quas adferunt plus momenti
habere debent, & diligētius excuti quàm alio-
rum quorumlibet rationes scripturis destitutæ.
Sed inde non potest colligi, quòd laici possint
sibi vsurpare officium pronuciandi de con-
trouersijs religionis.

Ac sanè confunduntur turpiter officia, quā-
do munus diiudicandi & definiendi contro-
uersias religionis attribuitur laicis quibuscumque,
vel etiam magistratui: etiam si non permittan-
tur conscendere cathedram. quia propriè perti-
net ad sacerdotes & episcopos legitimos verbi
ministros, à Spiritu sancto ad regendam & do-
cendam Ecclesiam constitutos. Ac debent qui-
dem magistratus atque aded tota Ecclesia cu-
stodire

stodire veritatem, sed quænam sit veritas religionis in controuersijs, id non ipsi statuere suo arbitrio & iudicio, sed quod cognouerint in concilijs sacerdotum & episcoporum legitime definitum, id obedienter amplecti, & studiose custodire & tueri. Sicut religiosos Reges, Imperatores, & magistratus semper fecisse, satis demonstratum est.

Arrodit & illud, quòd cum citarem dictum *Cauillatio alia.*
Deuteronomij 17. quo iubentur audiri sacerdotes, excluderim ex eo dicto illa verba quibus præcipitur, vt eatenus tantum audiantur, quatenus secundum legem Dei pronunciauerint.

Obserua, inquit, lector sacrilegam imposturam, miras enim postea tragædias agit, quod ex quodam Iesuitici catechismi capite non plura citauerim, quàm quæ ad propositum pertinuerunt.

Obscuro te lector considera attentè mendacis hominis cauillandi studium. Cùm enim illa verba prætermisâ nihil pertineant ad propositam quæstionem, scilicet vtrum ad Regum officium pertineat munus definiendarum quæstionum de religione, quatenus audiendi, vel non audiendi essent sacerdotes Mosaici: quid, quæso, sacrilegæ fraudis aut imposturæ admissum est, si breuitatis studio hoc dictum Mosis, (quòd quæstione quoquè non caret) præterierim? verum quod dicit fraudulentus impostor me postea miras tragædias agere, quod ipse non plura recitauerit ex catechismo Iesuitico, quàm quæ ad propositum pertinuerunt, id falsissimum esse

*In confu-
tatione
reprehen-
sionis do-
ctrinae Ie-
suitarum*

esse cognoscit lector, si locum inspiciat. Is est in capite de confutatione calūniōssimę criminationis doctrinę Iesuitarum, vbi sic scribo: Calumniantur Iesuitas viros religiosos, & instaurandę Christi Ecclesię studiosissimos: dum varios modos expiandi peccatum docent (quod summum est religionis & Christianę salutis caput) prorsus nihil passioni Christi tribuere, & totam iustificationis rationem in operibus ac meritis, homines prorsus iustitię Christi oblitos, collocare. & postea subiicio: Animaduertat hic lector calūniōssimam malitiam. Cum enim sex modos congruos ad expiandū perfectę peccatum collegisset author catechismi, ac singulos per subiectam euentem scripturam probasset, tandem subiicit: His, alijsque modis & officijs verę pietatis præstamus in Christo

1. Cor. 7. Iesu, quod admonet Paulus: Has habentes promissiones charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, pericientes sanctificationem in timore Dei: Hanc vltimam sententiam, quę facit disertę mentionem passionis & meriti Christi, per quę operatur credens sanctificationem sui, pijs officijs & operibus, dico calūniōse suppressam esse per particulam (& cetera) vtpote quę ad propositam causam prorsus pertineat, & disertę refellat calūniam, qua dicunt Iesuitas dum ea scriberēt, prorsus nihil passioni Christi tribuere: & quę continenter verbis à scriptoribus confessionis recitatis, subiecta est. Iam vides, vti confido, Lector,

Lector, imposturam Illyrici, qua fraudulentè idem censet de dicto illo quod ego simpliciter sine vlla fraude præterii, vtpote quod ad causam propositam nihil pertinebat: & de sententia illa Iesuitarum, quæ maxime ad propositam rem attinet, & quæ planè calumniam refellere potuisset, fraudulentè dissimulata. At obiicit adhuc Aduersarius:

Citat ipsemet mandatum Dei, Deuter. 17. quo præcipitur Regi vt diligenter studeat in volumine legis sacræ. Ad quid? Nempe vt discernere possit verum à falso, & dubia controuersiasque religionis dijudicare. *Alia cauillatio.*

Sed firma responsio est: Mandatū illud Deuter. 17. quò præcipitur, vt si quid difficile exortum fuerit, id referatur ad sacerdotes Leuitici generis, qui præsidet in loco quem constituerit Dominus, & ad iudicem: non minus ad regem quàm ad reliquū populum pertinere. Debebat igitur vel circa difficiles de religione & iustificationibus controuersias & quæstiones nō sibi vsurpare definiendi authoritatē, sed ad sacerdotes & iudicē constitutos definiendas referre: habere verò volumē legis, idq; à sacerdotibus Leuiticæ tribus acceptum, & legere illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere dominū Deum suum, & custodire verba & cærimonias eius quæ in lege præcepta sunt: nō autē vt valeat quæstiones & controuersias difficiles subortas definire & iudicare. Et satis supra dictum est, à cognitione legis & doctrinæ Christianæ, nec Regem, nec magistratum, nec quenquam

quam è populo exclusum esse: atq; etiam à diu-
dicatione veræ doctrinæ semel traditæ & euan-
gelizatæ, & nouitiæ & falsæ, quæ repugnans do-
ctrinæ prius traditæ, in Ecclesiam à Pseudo-
ministris inuehitur: sed tantum à functione &
authoritate controuersias difficiles de religione
definiendi & determinandi.

*Alia cau-
nullatio.*

Postremò, acriter reprehendit quod scripse-
rim: Scribunt magna confidentia ministri quidã
qui nuper in Ecclesijs emporij vestri nouam
confessionem cum Augustana, vt aiunt, consen-
tientem ædiderunt, isthuc legitimè à magistra-
tu se accitos aduenisse.

*Falsissimum hoc est, inquit, nusquam in Confessione
hoc reperitur: à magistratu ipsos vocatos fuisse. nec ille lo-
cum profert, aut indicat vbi id habeatur. Hoc enim tan-
tum in Confessione dicitur: Omnes ministros legitimè ac-
cerstos aduenisse, & à magistratu comprobatos fuisse.*

Fateor verba illa: accitos à magistratu mini-
stros isthuc aduenisse: in Confessione non exta-
re: sed sensum verborum illorum ibi reperiri
perspicuum est. Dum enim scribunt auctores
Cõfessionis se legitimè accitos venisse, & à ma-
gistratu comprobatos: an non satis indicant se
sentire quod à magistratu acciti sint? Non enim
ad priuatos aliquos pertinet vocatio ministro-
rum verbi, qui in ciuitatem Catholicam infe-
rant nouitiam, imò prius in legitimo œcume-
nico Concilio damnatam, doctrinam. Nec ea-
sane legitima vocatio censerì debet, quæ à pri-
uatis quibuslibet fit: sed secundum eorũ quod;
doctri-

doctrinam legitima vocatio ad solum publicum magistratum pertinet. Sic enim ipsimet scribunt in capite de magistratu: Scimus propriè non pertinere gubernationem Ecclesiæ, ac vocationem ministrorum ad magistratum, sed ad ecclesiam & ministros, eosq; quibus id muneris ecclesia delegat. Qui tamen si enormiter suam functionem negligant, eave abutantur: recte à magistratu ea functio attingitur, & Ecclesia admonetur vt synceros ministros constituat. Si cessantibus Ecclesiæ gubernatoribus, & non constituentibus synceros verbi ministros, vocatio ministrorum ad magistratum deuoluitur, non ad priuatos quoslibet, sane qui se scribunt legitime accitos & vocatos, aut falsum scribunt, aut à magistratu se vocatos significant. Et sane non ad alios pertinet vocare ministros verbi, quàm ad quos pertinet eos comprobare. Atque hoc quoque quod scribunt: Magistratu clementer concedente, factoque per publicum diploma solenni inter suum cœtû & gubernatores contractu, publicas cõnciones cœptas: non tam ad magistratum ipsum (cuius bona pars Catholica semper fuit, & à studijs nouationis aliena) quàm ad improbos quosdam & perditos senatores vel gubernatores, qui id vt concederetur improbitate sua extorserunt, referendum opinor. Quod autem in capite proximo scribit Illyricus, vocationem ministrorum, propriè ad Ecclesiam seu cœtum Christianorum cuiusque loci pertinere, falsum

Cap. xxi.
de Magi-
stratu.

esse & in prologo ostēdimus, & postea copiosius demonstrabim⁹: & neq; si verū esset, firma erit ratio Illyrici, quia in Antuerpia nulla adhuc erat Ecclesia vel cœtus populi, ad quē spectaret vocationis munus. Nō enim improbi aliquot & perditī homines ecclesiā aliquā cōstituūt. Quare nisi à senatu aut magistratu vocati sint (quod p̄fiteri nō audēt, neq; si auderēt, verē possent) mētiuntur ministri, dū se scribunt legitimē accitos esse.

Sed aliud adhuc multo tetrius mendaciū impingit mihi, propterea quod scripsi aduersariorum Ecclesias spernere Catholicam doctrinam: & mūdum hactenus sine nostra doctrina fuisse.

Nostra enim, inquit, doctrina summarie cōtinetur prædicationis pœnitentiæ & remissionis peccatorum, & noli amplius peccare: quæ verè Catholica, perpetuāq; doctrina, & mox in ipso paradiso ab ipsomet Deo prædicata est.

Doctrinā vestras ecclesias prædicare & tradere de pœnitētia & remissione peccatorū, haud inficiamur: sed eam dicimus minimè Catholicā & syncerā, sed prorsus depravatā: quod per singula confutationis capita ostenditur, & quæ per œcumenicum concilium excussa diligēter, impietatis condemnata est. Non igitur tetrum aut horrendum mendacium est, quod scribo vestras ecclesias spernere & aspernari Catholicam & orthodoxam de religione doctrinam, & inferre nouitiam quandam doctrinā, sine qua mundus vsque ad hāc diem Christianus fuit. Ac proinde illā tenebimus per Dei misericordiā constanter fidem, in qua in Ecclesia semel nati sumus.